

Капелани як духовне єднання армії і церкви

В.І. Гусев
кандидат філософських наук, доцент,
зав. кафедрою філософії і соціології
УО «Барановічський державний університет»

По трактуванню енциклопедії «Релігія» одне з визначень капелана полягає в наступному – це «військовий священнослужитель в озброєних силах ряду держав, в його функції входять польові богослужіння, духовне наставництво і відспівування загиблих».[1, 508] Останнім часом в Росії активно обговорюється проблема необхідності введення інституту військових священників. Це має певну передісторію. Споконвіків були полкові священники. У російській імперії Петра I був вироблений військовий артикул, що регламентує діяльність пастиря у військах.

На Русі завжди розуміли, що на війні виграє часто не той, хто сильніший, у кого зброя краща, у кого війська більше, а той, хто здатний на велику жертву в ім'я своєї правди. Це дуже співзвучно із словами святого Благовірного князя Олександра Невського: «Не в сили Бог, а в правді». Йому вторить генераллісімус Суворов А.В. : «Молися Богові! От його перемога.»

Для Росії, а може бути, і для майбутньої Союзної держави важливе використання досвіду держав, де капелани виконують релігійний обов'язок на державній основі. [2,5]

США. Служба військових капеланів замикається на Міністерство оборони. Підготовка кадрів здійснюється в центрі військових священників (Форт – Манмут, штат Нью – Джерси), де вони проходять 3-х місячний, а через 6-10 років – річний курс вчення.

Відповідно до керівництва по службі військових священників він зобов'язаний: виступати в ролі консультанта, займатися виховною роботою, створювати умови для богослужіння, організувати духовну освіту, відвідувати хворих і так далі.

Всього в Озброєних силах США налічується близько 5000 капеланів – офіцерів, з яких 3300, – в регулярних військах, а 1650 – в резерві. Корпус капеланів є в кожному виді сил, де вони підкоряються відповідному начальникові штабу.

Капелани не займають позицію комбатантов, вони не носять зброї. Їх девіз «За Бога і державу» доповнюється неофіційним девізом «Привести Бога до солдатів і солдатів до Бога». Під час польових виходів богослужіння проводяться не раз в тиждень, а, з потреби, і частіше. Головне, щоб воно не заважало розкладу занять по підготовці або виконанню завдання.[3,4]

ФРН. Воєнно–церковная служба (ВЦС) бундесверу регламентується статтею 4

Конституції Німеччини, а також центральними службовими інструкціями: «Воєнно–церковная служба» і «Внутрішнє керівництво», які визначають стосунки ВЦС і армії. У бундесвері представлені католицька і євангельська (лютеранська) церкви, очолювані єпископами. Основою для роботи є договір між церквою і державою від 1957 року.

Практика показує, що інколи священник може обслуговувати навіть декілька частин, а інколи проводяться єкуменістичеськіє богослужіння. Для роботи у військах із звичайними священниками полягає контракт на термін близько 7 років. Священники не мають військових звань, вони носять польову форму, замість знаків відмінності у них на погонах змальований хрест. Капелани вивчають загальні основи військової справи, медичної підготовки і особливості роботи в стресових ситуаціях. Це стало актуальніше у зв'язку з подіями в Афганістані. Основне богослужіння проводиться 1 раз на місяць, крім того, раз

на місяць проводяться «уроки життя» для солдатів. В ході цих занять розглядаються звичайні питання: поведінка людей, їх стосунки один з одним, порядок спільного мешкання в співтоваристві. В даному випадку священник виконує роль психолога або охоронця моралі і етики. Таким чином, священники полегшують роботу командирів по управлінню особовим складом.

Колумбія. У структурі католицької церкви Колумбії (католицизм – основна конфесія) існує військовий єпископат. Священники, направлені у війська, підкоряються не міністерству оборони, а церкві. У їх обов'язки входить моральне повчання військовослужбовців, проведення служб, католицьких свят, підтримка моральних засад, зміцнення сімей. Капелани можуть залишатися цивільними особами або ж їм можуть надаватися військові звання від капітана до полковника. Військові священники входять в адміністративний склад озброєних сил поряд з юристами, медиками, психологами. Капелани не приймають безпосередньої участі в бойових діях проти повстанців – партизан і наркоторговців, вони не мають суміжних військових спеціальностей.

Ізраїль. Військовий раввінат був утворений разом з армією оборони Ізраїлю (АОІ) в 1948 році. Його створення було викликано необхідністю надання віруючим солдатам можливості виконання відповідних релігійних розпоряджень. Організаційно військовий раввінат не підкоряється головному раввінату держави, він входить в структуру генерального штабу. У військовому раввінате представлені лише ортодоксальні іудеї. Вони проходять спеціальну підготовку, як і останні солдати. Для здобуття звання рабини проходять додаткову підготовку на спеціальних курсах. Одному з основних завдань військових рабинів в період бойових дій є пізнання і пошук тіл убитих. У більшості підрозділів молитви проходять після уранішнього кросу. Військовослужбовці, що знаходяться в караулі або на патрулюванні, в молитві не беруть участь. У обов'язку представника військового раввіната входить і перевірка того, щоб при приготуванні їжі в армійських їдальнях дотримувалися всі релігійні правила кошерного живлення. В той же час, ніхто не забороняє військовослужбовцям харчуватися іншими продуктами. Солдати інших релігій не обмежуються в своїх правах, рабини допомагають їм в дотриманні їх релігійних правил, а інші питання вони вирішують з безпосереднім командиром.

Пакистан. У ісламській Республіці Пакистан духовне забезпечення військ здійснюється військовим імамом. Багато в чому традиція призначення військових священників запозичена з британської армії. При знаходженні військової частини в місті військовослужбовці можуть ходити молитися в найближчу мечеть. Військовий імам в основному прямує в підрозділи, розташовані в далеких гарнізонах. Імам повинен володіти відповідною мірою випускника релігійного закладу. Вони мають в армії цивільний статус, не носять зброї, не мають військових звань. Одному з основних обов'язків імам є проведення п'ятничної молитви. Згідно ісламської традиції воїни мають деякі послаблення у виконанні щоденних намазів і інших релігійних обов'язків.

У сучасній білоруській армії склалися традиційно добрі стосунки з представниками церкви, які беруть активну участь в ритуалі прийняття військової присяги молодими воїнами, інших військово-патріотичних заходах.

Так, 6 листопада 2008 року Мінське суворовське училище відзначало свій ювілей -55 років. Під час урочистих заходів була відмічена неоцінима допомога Білоруській православної церкві в духовному і етичному вихованні суворовців. І це не випадково, адже в училищі працює православний храм і є духівник – це батько Т. Дзичковський. Ще один приклад: 9 листопада 2008 року під Борисові сталося перезаховання 108 солдатів наполеонівської армії, жертв Березінської переправи, як підсумок битви залишків французької армії з російськими військами восени 1812 роки. Під час траурної панахиди по черзі прошел молебень за участю православного і католицького священників про те, що упокоїло душ людей, що склали голови на полі лайки. Незабаром на місці встановленого хреста повинен з'явитися надгробний пам'ятник, а в 2012 році історико-культурний комплекс «Пам'ять через покаяння».[4,4]

Перераховані фрагменти історичного досвіду єднання армії і церкви в різних державах можуть служити інформаційною базою у вдосконаленні процесу етичного і духовного формування військовослужбовців Республіки Білорусь на основах плюралізму і національного патріотизму.

Літэратура:

1. Религия: Энциклопедия / Сост. и общ. ред. А.А. Грицанов, Г.В. Синило.- Минск :Книжный Дом, 2007.-с.508
2. Суприкин, Е. Религии и армии / Е. Суприкин // Красная звезда.- 2003.- 11 дек. – с. 5.
3. Золотарёв, М. США не могут воевать без священников / М. Золотарёв // Красная звезда.- 2003. - 28 мая. – с.4.
4. Макаревич, Н. Последний приют у Студёновки / Н. Макаревич // Белорусская военная газета.- 2008. – 11 нояб. – с. 4.